

**Spectacol și Adevăr.
Spre o politoscopie în era post-adevărului
Trumpism Between Spectacle and Truth.
Towards a politoscopy in the post-truth era**

Anton CARPINSCHI

Abstract. *This essay proposes, within the broader context of the post-truth era, a critical reading of the Trumpist political-media phenomenon starting from two hypotheses. The first hypothesis argues that, in an age where media spectacle prevails over truth and political discourse loses its grounding in reality—becoming a product of emotional impulses and media effects—democracy risks shrinking to the point of disappearance, not through formal abolition but through an emptying of content and the trivialization of the public sphere. The second hypothesis advocates for a cultural reconstruction of the public sphere by adopting a cognitive-behavioral model based on politoscopy—a reflexive practice of critical analysis of political discourse aimed at revealing the symbolic mechanisms and power relations concealed within the scenario of the political spectacle. The exercise of trans-apparency and the cultivation of functional truths capable of mediating conflicting realities can constitute the premises for reasonable coexistence and for the revitalization of deliberative democracy. Together, these cultural practices-derived from the philosophy of truth, symbolic analysis, and pragmatic communication-outline a proactive cognitive-behavioral model that is essential to democracy in the post-truth era.*

Keywords: *Trumpism, politoscopy, politics-as-spectacle, appearance, transparency, trans-appearance, functional truth*

Preludiu: Unde ne aflăm acum

În ultimele două decenii, viața politică globală a suferit o mutație structurală profundă, determinată de ascensiunea comunicării mediatice, explozia rețelelor sociale și transformarea percepției publice asupra adevărului. Dacă modernitatea politică se baza pe ideea raționalității, deliberării și verificabilității faptelor, epoca actuală pare dominată de fascinația vizibilității și a spectacolului. Consacrat de Oxford Dictionary în anul 2016, termenul de *post-adevăr* desemnează tocmai această nouă condiție epistemică în care faptele obiective contează mai puțin decât apelurile la emoție și credințele personale. Într-un asemenea context, granița dintre real și reprezentare devine tot mai fragilă, iar *politica se transformă într-un proces de producție simbolică permanentă*.

În acest context mediatic, constatăm că în ultimul deceniu Donald Trump a devenit mai mult decât un om politic – a devenit un adevărat fenomen¹. Ne aflăm în fața unui lider politic care se manifestă ca un personaj mediatic jonglând cu aparențe, simulări și adevăruri distorsionate plasate într-un ambițios spectacol politic. Donald Trump s-a impus nu doar prin câștigarea alegerilor prezidențiale în 2016 și 2024, ci mai ales prin modul în care a reconfigurat relația dintre politică, adevăr și mediatizare. Trumpismul, ca formă de discurs și practică politică, nu poate fi înțeles doar ca un set de idei conservatoare sau naționaliste. Este mai degrabă o strategie de comunicare politică, un mod de a construi realitatea publică în care aparența devine realitate, iar transparența este adesea o simulare abilă a acesteia. În esența sa, trumpismul este o *politică a aparenței*. Nu a venit cu o doctrină coerentă, ci cu o stilistică populistă radicală construită pe opoziții simple: elite vs. popor, noi vs. ei, America reală vs. Establishment-ul corupt. Aparențele devin simptomatice pentru o societate în care criza de reprezentare politică este profundă.

În aceste circumstanțe, fenomenul Trumpismului reprezintă una dintre cele mai ilustrative expresii ale epocii post-adevărului. Dincolo de figura individuală a președintelui american, trumpismul desemnează o formă de *politică-spectacol*, un mod de a construi realitatea prin conflict, performativitate și hiper-mediatizare. Discursul politic nu mai urmărește transmiterea unui conținut programatic coerent, ci *crearea unui efect de realitate* prin repetiție, provocare și polarizare. Această strategie nu abolește adevărul, ci îl dizolvă în fluxul spectaculos al comunicării, transformând scena politică într-un câmp de luptă pentru captarea atenției. Așadar, în era post-adevărului, analiza politică nu mai poate rămâne limitată la studiul instituțiilor, ideologiilor sau programelor, ci trebuie să pătrundă în profunzimea mecanismelor simbolice și mediatice care structurează percepția colectivă. Într-un climat dominat de imagini virale, de narațiuni emoționale și de algoritmi ai vizibilității, adevărul devine o variabilă retorică, un *efect de discurs* mai degrabă decât o categorie factuală. Această constatare impune, din punctul meu de vedere, o nouă abordare metodologică: o *politoscopie* a fenomenului politic, adică o radiografiere critică a felului în care sensul și puterea sunt produse, distribuite și percepute prin intermediul spectacolului mediatic.

Cui i se distribuie și cine percepe, așadar, mesajul fenomenului politico-mediatic trumpist ? Trumpismul captează frustrările unei clase mijlocii în declin, ale unei Americi rurale marginalizate, ale unei populații albe care simte că începe să piardă controlul cultural și economic. De aceea, trumpismul mi se pare a fi mai puțin un proiect și mai mult o oglindă care reflectă starea de nemulțumire generalizată a unei părți a electoratului american. Dar, această reflectare este mediată, stilizată, manipulată. Se construiește, astfel, o realitate paralelă în care fiecare critică sancționează o așa zisă

¹ Vlad Iacob, „Cum a ajuns Donald Trump, de la un intrus în politică, cel mai puternic om al Planetei” <https://ziare.com/donald-trump/ascensiune-politica-cel-mai-puternic-om-al-planetei-1918306>, (accesat 16.11.2025).

trădare, fiecare investigație – o conspirație, iar fiecare eșec este reinterpretat ca victorie personală pentru Donald Trump. *Aparența e totul, conținutul e opțional*. Pericolul care pândește, însă, din spatele acestei seducții hipnotice este unul existențial. Dincolo de discursul propagandistic din megafoanele politicii-spectacol, răzbate tot mai stăruitor mesajul autoritar al unei puteri conservativ-tradiționaliste, populiste și anti-liberale.

Dintr-o perspectivă geostrategică est-europeană, cred că proba adevărului pentru strategia geopolitică a liderului mondial al democrației occidentale ar trebui să rămână aceea a descurajării ofensivei politico-militare a Axei Răului. Iar pentru noi, est-europenii buni cunoscători ai *politicii-spectacol în stil comunist* preț de jumătate de secol, Donald Trump ar putea rămâne în memoria colectivă ca „Președintele Pacificator” dacă ar reuși medierea unei păci echitabile, efective și de durată în Ucraina și, nicidecum, ca mediatorul-vedetă urmărind obsesiv popularitatea și propriul succes mediatic.

Showman-ul de la Casa Albă și etalarea politicii-spectacol sau reinventarea involuntară a suprealismului în politică

„Pe 16 iunie 2015, Donald Trump se lansa în prima sa cursă prezidențială în timp ce urca pe scara rulantă a Turnului Trump, celebrul zgârie-nori care-i poartă numele situat în inima Manhattan-ului, o scenă uimitoare care acum aparține istoriei politice americane”, scria Agence France-Presse la acel moment². Trumpismul debuta atunci ca o mișcare în jurul unui personaj, showman TV și businessman, care promisese să „dreneze mlaștina” politică a democrațiilor înstăpânite de prea multă vreme în instituțiile Puterii de la Washington. Pentru aceasta, Donald Trump și oamenii din jurul său au combinat într-o platformă de nemulțumiri și revendicări, naționalismul economic, protecționismul comercial („America First”), retorica anti-imigrație, atacurile constante la adresa presei, elitelor culturale liberale și un apel direct la frustrarea și anxietățile clasei de mijloc albe afectată de declinul industrial și transformările culturale promovate de „progresiști”, „soroșisti”, adepții „societății deschise”, mișcările LGBTQ. Pentru a propaga rapid și cu impact acest conglomerat de idei cu mesaj conservator, viitorul showman de la Casa Albă avea nevoie de un reality-show politic pe măsură, iar Donald Trump era persoana potrivită.

„Bravada este modul meu de promovare. Mă joc cu fanteziile oamenilor. Oamenilor le place să creadă în ceva măreț și spectaculos”³. Consemnate în *Arta negocierii (The Art of the Deal)*, cartea care l-a făcut celebru încă din anul 1987, cuvintele de mai sus sunt emblematice pentru stilul de viață extravagant al businessman-ului și showman-ului ajuns președinte al SUA. Exuberant, histrionic, egolatu, înzestrat cu abilitatea de a menține atenția presei asupra sa, Donald Trump, showman-ul ajuns de

² „Donald Trump launches presidential campaign”, *Agence France-Presse*, June 16, 2015.

³ Donald J. Trump with Tony Schwartz, *The Art of the Deal*, Random House Publishing Group, New York, 2009. Donald Trump, the Billionaire Who Returns, Euronews, June 16, <https://www.euronews.com> (Accessed October 26, 2025).

două ori ocupantul de la Casa Albă, este întruchiparea suprarealistă a mitului american al tuturor posibilităților, căci, sesiza profesorul Codrin Liviu Cuțitaru, reputat specialist în literatura americană, „ceea ce rămâne sigur e că politica mondială contemporană, aidoma literaturii odinioară, a (re)inventat suprarealismul”⁴. Asistăm în cazul lui Trump și a trumpismului, desigur nu ca în acela tragic și penal al unor dictatori precum Vladimir Putin, Kim Jong sau al ayatollahilor din Iran, la apariția unei *versiuni involuntare a suprarealismului în lumea spectacolului politic*. Trumpismul, un suprarealism involuntar care, ciudat, a captat atenția unor mase largi de cetățeni americani și a influențat discursul conservator internațional.

Dar, mai important este faptul că Trump nu este doar un participant la spectacolul politic. El a transformat spectacolul politic într-un stil de guvernare care ar putea fi denumit, *politica-spectacol*. Cu Trump, trecem de la simpla teatralizare a politicii la o nouă formă de politică în care imaginea, șocul, conflictul și show-ul media nu doar însoțesc politica, ci i se substituie în mare măsură. Desigur, Trump generează „spectacol politic” în sensul că tot ce face este transmis live, fiecare conferință, declarație, proces judiciar devine eveniment mediatic, polarizarea și dramatismul implicând emoții ca într-o piesă de teatru. Dar, în aceste cazuri „spectacolul” este doar efectul vizibil, nu esența fenomenului politic. Cu Trump trecem, așadar, de la *spectacolul politic* la *politica-spectacol*, politica devenită un produs media orientat spre entertainment, marketing și show, cu impact asupra guvernării unei societăți democratice. Amplificat prin rețelele sociale, mesajul politicii-spectacol este destinat viralizării. Mesajele sunt scurte, directe, uneori violente, menite să provoace reacții rapide iar confruntările constante cu presa creează audiență și polarizare. Acțiunile publice sunt concepute ca permanente evenimente de campanie cu show-uri, sloganuri, ritualuri de grup și mult marketing. Politica devine, astfel, un *brand personal Trump*, un caz de politică-spectacol în care Trump face din spectacol esența propriei politici pe care încearcă să o impună prin propagandă și marketing.

Transformarea politicii în politică-spectacol nu este, însă, numai o problemă mediatico-politică și de comunicare strategică. Transformarea politicii în politică-spectacol ridică, din punctul meu de vedere, o importantă problemă în plan *cognitiv* și *comportamental*. Atunci când mă pronunț în acest fel, am în vedere modul în care percepem și înțelegem politicul și, mai ales, modul în care ne comportăm în spațiul politic. În desfășurarea actelor politice omenirea a resimțit, dintotdeauna, nevoia spectacolului, prezentării și legitimării Conducătorului într-un cadru festiv încărcat cu emoții și simboluri. Spectacolul politic a însoțit mereu actul politic într-un rol secund, adjuvant. Problema pe care mi-o pun acum este, însă, *de ce spectacolul politic se transformă în politică-spectacol*. De ce din *mijloc* în spectacolul politic, spectacolul devine *scop* în politica-spectacol și care sunt consecințele acestei transformări? Ce se întâmplă când percepția politicului este modelată mai degrabă de algoritmi și estetici

⁴ Codrin-Liviu Cuțitaru, „Politică suprarealistă”, *Ziarul de Iași*, 6 februarie 2025

publicitare decât de experiența directă și reflecția critică ? Cum am putea percepe politicul altfel decât prin grila scenografică oferită de mass-media și dincolo de obtuzitatea rețelelor sociale ? Altfel spus, cum am putea percepe politicul dincolo de aparențe ?

Aparență, transparență, trans-aparență ...

Cu un număr de ani în urmă publicam un eseu intitulat *Transparență, trans-aparență ... dincolo de aparență*⁵. Întrezăream atunci pașii de parcurs dincolo de aparențele care ne înconjoară mereu. *Transparența* îmi apărea ca un prim pas prin lăsarea luminii să pătrundă prin noi, nu pentru a fi văzuți complet, ci pentru a scăpa de povara ascunderii. A fi transparent înseamnă, în fond, o formă de curaj: să fii deschis, sincer, chiar vulnerabil uneori. Și atunci, pentru a depăși starea de vulnerabilitate, *trans-aparența* îmi apărea drept pasul următor spre adevăr prin transcenderea transparenței.

Trans-aparența este trecerea prin voalurile identităților asumate sau impuse dincolo de *aparențe* în aspirația spre ceva mai profund: *esența*. Aparențele, desigur, pot înșela, dar pot și proteja. Ne pot înstrăina, dar și apropia. Uneori, ceea ce este dincolo de aparență nu e ușor de privit. Acolo locuiește adevărul necosmetizat, omul în toată fragilitatea și complexitatea sa. Dincolo de aparențe nu înseamnă neapărat frumusețe, dar înseamnă viață reală. Adevărata întâlnire între două persoane, între *Eu și Tu* în termenii lui Martin Buber, nu se petrece la suprafață, ci în acel spațiu subtil unde aparențele se topesc, iar esențele se ating. Adevărata întâlnire între două comunități, între *Noi și Voi* are loc atunci când transparența intercunoașterii devine pod cultural, iar trans-aparența dialogului intercultural - poarta. Peste ani am realizat că, reluată în cheia filosofiei politice, tema *aparenței, transparenței, trans-aparenței* este pe cât de profundă, pe atât de actuală. În miezul provocărilor politicii-spectacol, am resimțit nevoia să apelez la mai vechile mele preocupări vizând *trans-aparența ca metodă critică și revelatoare dincolo de jocul aparențelor*.

Prinși în jocul înșelător al aparențelor politicii-spectacol constatăm că, paradoxal, cu cât crește volumul știrilor difuzate, multiplicare și neverificate, cu atât este mai ușor să ne dezorientăm, să pierdem limpezimea gândirii și sensul acțiunii. Prinși în plasa rețelelor sociale, bombardati cu știri false, zvonuri și mult zgomot nu reușim să vedem mai limpede și să înțelegem mai bine. Avem acces la tot mai mult și înțelegem tot mai puțin. Într-o epocă dominată din ce în ce mai mult de rețelele sociale manipulate și politica-spectacol, înțelegerea politicului presupune mai mult decât raportarea la instituții, partide sau lideri. Dincolo de jocul înșelător al aparențelor în cazul instituțiilor, partidelor sau liderilor, *trans-aparența demistificatoare a gândirii critice* ar putea contracara excesele rețelelor sociale și politicii-spectacol îndrumând privirea dezvăluitoare dincolo de suprafața lucrurilor. Pentru a reuși o asemenea performanță avem nevoie, însă, de *schimbarea paradigmei interioare*, avem nevoie de o transformare în plan *cognitiv* și

⁵ Anton Carpinski, „Transparență, Trans-aparență ... Dincolo de aparență”, în *Arhitectura*, nr. 4/2011.

volitiv vizând educarea capacității noastre de a asimila trans-aparențele demistificatoare ale gândirii informate și educate. Am nevoie de un alt *model cognitiv-comportamental* !

Trans-aparența este actul prin care ne antrenăm gândirea să nu se lase înșelată de explozia spectacolului poleit și fals promițător, ci să caute intențiile și interesele, structurile și raporturile de putere care nu sunt imediat la vedere. Trans-aparența este *exercițiul privirii critice* antrenate să detecteze fisurile dintre discurs și realitate, imagine și conținut, promisiune și consecințe. Trans-aparența este, de fapt, un *act cognitiv-volitiv* prin care urmărim contracararea derapajelor politicii-spectacol și gestionarea rezonabilă a vizibilului. Trans-aparența devine astfel un *act de justiție cognitivă* care restituie celor invizibili un loc în câmpul politic vizibil. Trăim într-o epocă hiper-ideologizată și hiper-mediatizată în care capacitatea de a vedea dincolo de aparențe a devenit o formă de performanță intelectuală și rezistență morală. Într-un astfel de mediu în care știrile devin arme, iar transparența, uneori, o strategie de acoperire, totul este vizibil dar mai nimic comprehensibil. De aceea, *nu mai este suficient să invocăm transparența, trebuie să exersăm trans-aparența*, privirea capabilă să vadă ce nu se arată, să înțeleagă ce nu se spune, să deconstruiască aparențele, să reconstruiască autenticul. Această privire trans-aparentă pe care am denumit-o *politoscopice* nu distruge încrederea în politică, ci o reconstruiește dincolo de aparențele instrumentalizate. Este privirea care caută *esența politicului* și *sensul politicității*, acolo unde alții văd doar gesturile mediatice ale politicii-spectacol.

Politoscopia sau dincolo de spectacolul politicii

În era digitală, politicul este mediatizat într-un ritm accelerat. Tehnologiile de comunicare multiplică vocile, dar și confuziile. Algoritmii favorizează polarizarea, iar emoția este distribuită mai rapid decât rațiunea. În acest context, nevoia filtrului critic al privirii *politoscopice* este mai urgentă ca niciodată. Instrumentele digitale pot fi folosite pentru documentare, investigație, analiză, dar fără o *radiografiere politoscopice dublată de o educație democratică*, fără o cultură a verificării și a reflecției, instrumentele digitale devin, după cum s-a văzut în alegerile prezidențiale din România anilor 2024-2025, doar prelungiri ale spectacolului mediatic și amenințări la adresa democrației deliberative.

Pentru a preîntâmpina asemenea situații, politoscopia în calitate de metodă critică trebuie să-și asume un set de instrumente și principii care să depășească simpla descriere a spectacolului politic. În primul rând, o *analiză discursivă*, capabilă să distingă între limbajul informației și cel al performanței. În logica post-adevărului, mesajul politic nu mai este evaluat prin criteriul factualității, ci prin forța sa de a genera *efecte de realitate*. Politoscopia caută tocmai să dezamorseze aceste efecte, examinând modul în care retorica emoțională, hiperbola și fragmentarea mediatică construiesc adevăruri parțiale, aparent persuasive, dar superficiale și instabile. Un al doilea instrument este *deconstrucția simbolică* – o lectură atentă a imaginilor, a gesturilor și a ritualurilor politice care însoțesc spectacolul mediatic. Într-o lume guvernată de vizual, imaginea devine purtătoarea principală a sensului politic: ea nu reflectă realitatea, ci o produce.

Astfel, „politoscopul” contemporan trebuie să funcționeze și ca un cititor de semne, un hermeneut al aparențelor, capabil să descifreze codurile estetice și afective prin care puterea își legitimează existența. În fine, *politoscopia* implică și un *principiu al contextualizării*, o încercare de a readuce discursul politic în orizontul său social, economic și cultural. Spectacolul rupe mesajul de context, îl izolează în bucla emoției imediate. Privirea politoscopică face contrariul: re-ancorează imaginea în realitate, re-pune fragmentul în narațiunea mai amplă a societății. Această re-conectare la context are o valoare etică – ea restabilește responsabilitatea cuvântului și a reprezentării. Prin articularea acestor trei dimensiuni – analiza discursului, deconstrucția simbolică și contextualizarea critică – politoscopia se constituie ca un *model cognitiv reflexiv*, menit să restituie profunzime actului politic. Ea nu urmărește doar demontarea iluziilor, ci și recâștigarea unei *transparențe funcționale* a spațiului public: o zonă în care cuvântul, imaginea și fapta pot redeveni suporturi de sens, nu doar instrumente de manipulare.

În societatea spectacolului, „politica la vedere” se face în fluxul știrilor și imaginilor mediatice în studiourile de radio sau TV. Aparențele sunt gestionate de aparatele de propagandă, serviciile secrete, stăpânii rețelelor de internet și unii profesioniști media, iar transparența este mimată ca spectacol al onestității, „teatru al adevărului”, dar scena rămâne manipulată din culise. De aceea, cred că doar o viziune trans-aparentă avizată, consecventă și curajoasă ar mai putea demonta jocul pervers și periculos al iluziilor politice livrate de forțele autoritarist-populiste, demagogico-naționaliste, pseudo-suveraniste și xenofobe.

Dar, o viziune trans-aparentă avizată are nevoie de o „baterie” de concepte cuprinzătoare și percutante. În opinia mea, acestea ar fi: *politicul* - esența existențială și conflictuală a vieții politice / fundamentul conflictual și decizional al societății; *politica* - expresia concretă și practică a politicului / organizarea și guvernarea societății prin gestionarea relațiilor de putere; *politicitatea* - capacitatea unui fenomen de a fi sau a deveni politic / gradul în care ceva aparent neutru este sau devine politic; *politica-spectacol* - politica deturnată prin spectacol / teatralizarea și mediatizarea excesivă a politicii cu scopul manipulării prin divertisment și, bineînțeles, conceptul de legătură dintre toate acestea și trans-aparență, *politoscopia* (polito-scopia / *politikós* - *skopéo*) demersul critic de „vizualizare” sau „radiografiere” a politicii / privirea analitică a modurilor în care politicul se manifestă, este reprezentat și perceput.

Într-o exprimare lămuritoare aș adăuga că, inspirată de teoria lui Guy Debord despre „societatea spectacolului”, expresia „politica-spectacol” înseamnă pentru mine *politica percepției manipulate*, un „reality-show politic” caracterizat prin reprezentarea mediatică a realității politice, primatul imaginii în raport cu faptele politice și al puterii scenice în raport cu exercițiul efectiv al puterii. Politica-spectacol deturnează, astfel, atenția publică de la structurile reale, procesele și deciziile complexe focalizând-o spre gesturile simbolice, scenografiile mediatice și impulsurile emoționale. Riscul ? Ascensiunea autoritarismului populist și voluntarismului politic mascate prin spectacolul

propagandistic demagogic și, implicit, criza democrației deliberative deturnată prin derapajele politicii-spectacol. Asistăm, în fond, la inversarea raportului dintre politică și media: *nu realitatea politică este reflectată de media, ci media (re)creează o „realitate” vulnerabilă, și anume, criza democrației deliberative.*

În exercițiul trecerii de la aparență la trans-aparență, *politicitatea* se prezintă ca dimensiunea constitutivă a politicii în orice formă de manifestare a acesteia: *relații de putere* (prieten-dușman, putere-opoziție, dominare-subordonare, conducere-ascultare, manipulare-influențare); *structuri instituționale*; *acțiuni și reacțiuni*; *propagandă și ideologii*; *construcții ideatice*. Dacă politicitatea este „energia” care face ca anumite relații, structuri, fapte și idei să fie politice, *politoscopia* este aparatul analitic care le investighează. Politoscopia și politicitatea se află într-un raport de *observator-observat*, în care politoscopia încearcă să dezvăluie unde și cum se manifestă politicitatea în diverse spații de acțiune. De pildă, dacă am cerceta prin filtrul politoscopiei o piesă de teatru de Shakespeare, precum *Richard al III-lea*, am putea identifica manifestările paroxistice ale politicității în ambiția și setea de putere a personajului principal și traseul sângeros și brutal prin care acesta își croiește drum spre tronul Angliei. Ca orice politician viclean, în clipa în care ia puterea, Richard transformă lumea într-un „teatru” în care el este simultan actor și regizor. Politicitatea apare aici ca o dramă ce prezintă ascensiunea și căderea unui tiran care, dintr-un posibil garant al legii, devine un tâlhar și un ucigaș blestemat de semenii săi.

Politoscopia este, așadar, acea abordare critică, inter-disciplinară care nu rămâne la suprafața lucrurilor și nu se lasă înșelată de jocul aparențelor politicii-spectacol. Politoscopia presupune o privire „în profunzime” în stare să descopere unde și cum se manifestă politicitatea într-o lume dominată de simulacru. Ea nu se mulțumește cu analiza instituțională clasică, ci cercetează limbajul, imaginile, simbolurile, tehnologiile și afectele implicate în fenomenul politic. Dacă politicitatea este substanța vie a politicului, iar politica-spectacol – forma sa vidată, atunci *politoscopia este gestul reflexiv de a distinge între acestea, de a restabili un raport critic între aparență și esență*. Într-o lume în care politica riscă să devină un simplu spectacol, fără conținut sau responsabilitate, politoscopia devine un act de rezistență morală și intelectuală. Prin aceasta putem reînoda firul rupt între politicitate și politicul autentic, respingând iluziile mediatice și regăsind în gesturile cotidiene sau colective o politică vie, profundă, transgresivă. Este, poate, una dintre puținele forme prin care cetățeanul educat și bine intenționat mai poate regăsi un sens în actul politic.

Conchizând, *politoscopia* este instrumentul de analiză a politicului, politicității, și politicii-spectacol, *gestul reflexiv de a distinge între acestea și a înlesni prin trans-aparență accesul spre esență*. Aceasta deoarece transparența fără trans-aparență poate cădea în naivitate, trans-aparența fără politoscopia într-un exces analitico-interpretativ, iar politica fără conștiința politicității într-o simplă administrare a iluziilor. Strategia politoscopică nu este doar un exercițiu teoretic, ci o propunere pentru reumanizarea

politicii. Prin demontarea spectacolului, putem redescoperi politica drept ceea ce ar trebui să fie: un spațiu de negociere, de conflict argumentativ, de construcție colectivă a viitorului. Nu este vorba de a elimina complet dimensiunea simbolică a politicii – gest imposibil și, poate, de nedorit –, ci de a o subordona unei exigențe de responsabilitate și adevăr. Într-o lume în care politica tinde să devină divertisment, privirea politoscopică este un gest de rezistență intelectuală și morală. Ea ne cere *nu doar să privim, ci să înțelegem; nu doar să reacționăm, ci să reflectăm; nu doar să alegem, ci să ne implicăm*. Este, în cele din urmă, un apel la luciditate și la curajul de a vedea dincolo de cortină. Așadar, miza în era post-adevărului nu este doar de a „vedea” puterea, ci de a o înțelege dincolo de spectacolul propriilor aparențe și transparențe simulate. Doar astfel am putea reconstrui o politică vie și autentică în care cetățeanul nu se mai complăce în postura de consumator al aparențelor și transparențelor simulate.

Dincolo de logica binară a „adevărului unic” și a „minciunii complete”. Despre adevărurile funcționale și explorarea trans-aparențelor în era post-adevărului

În era post-adevărului și accelerării mediatice, politica-spectacol se multiplică și se reconfigurează într-un fenomen politico-mediatic tot mai difuz și confuz. În asemenea circumstanțe, adevărul nu mai este un reper cognitiv, nici moral. Din păcate, de foarte multe ori, „adevărul” devine un vector de influență afectivă și simbolică, un pseudo-adevăr. Mai mult, emblematic pentru această mutație, fenomenul politico-mediatic trumpis, nu constă doar într-o distorsionare a faptelor, ci într-o *rescriere a regulilor jocului discursiv* în care ceea ce contează nu este adevărul, ci spectacolul, nu validitatea, ci virulența, nu coerența, ci captarea atenției. În aceste circumstanțe, orice demers critic frontal riscă să alunece într-o replică de tip reactiv întărind, astfel, strategia emoțională și polarizantă a sistemului mediatic trumpist.

Tocmai din acest motiv, în epocile marcate de crize profunde, fie ele geopolitice, morale sau epistemice, ideea de adevăr pare a fi supusă unei duble presiuni: pe de o parte, tentația *absolutizării*, adesea instrumentată politic sau ideologic; pe de altă parte, pericolul *relativismului* care golește adevărul de orice forță normativă. Perspectiva propusă aici ne invită să ieșim din logica binară a „adevărului unic” și a „minciunii complete” și să acceptăm o abordare mai nuanțată, mai matură, care recunoaște complexitatea situațiilor istorice și politice. O posibilă ieșire din această situație ar fi *valorificarea adevărurilor funcționale prin explorarea trans-aparențelor*. Prin adevăruri funcționale înțeleg adevărurile poziționate, provizorii, adaptate circumstanțelor, dar refuzând dictatul, absolutismul și ne-sacrificând propria dimensiune etică. Adevărurile circumstanțiale sunt acelea care, în contexte tensionate, permit *menținerea dialogului intercultural* și a unei *forme minimale de încredere intersubiectivă*. Între tentația absolutismului și pericolul anarhismului apare, așadar, o posibilă cale de echilibru: *adevărul funcțional*. Adevărul funcțional nu este un adevăr slab sau oportunist, ci unul adaptat circumstanțelor, capabil să medieze între realități conflictuale fără a trăda

principiile fundamentale ale demnității umane și coexistenței rezonabile.

Conceptul de „explorare a trans-aparențelor” vine în sprijinul acestei idei. El implică o luciditate critică, o formă de vigilență intelectuală care refuză versiunile simplificatoare ale realității și caută să pătrundă dincolo de aparențe, propagandă sau discursuri hegemonice. Într-o lume în care comunicarea este adesea manipulată și opiniile publice sunt polarizate, *a vedea dincolo de suprafața lucrurilor devine un act de cunoaștere profundă, responsabilitate civică și altitudine morală*. Această paradigmă capătă relevanță acută în analiza unor contexte politice contemporane, cum este războiul din Ucraina. Președintele Volodimir Zelenski se confruntă cu o situație în care discursul adevărat despre agresiunea Federației Ruse, rezistența ucraineană, violarea principiilor dreptului internațional nu poate fi separat de necesitatea negocierii, păstrării dialogului și identificării unor căi de mediere. Oricât de evident ar părea adevărul într-un conflict între un stat democratic, suveran și un regim autocratic, invadator, politica reală este rareori clară. Mediat prin liderii internaționali, un armistițiu între statul democratic care își apără suveranitatea națională și statul autocratic invadator reclamă totdeauna re-evaluarea constantă și atentă a granițelor dintre principialitatea etică și funcționalitatea politică.

În aceste circumstanțe, însă, adevărul funcțional nu se confundă cu cinismul. El nu cere sacrificarea valorilor, ci o formă de inteligență politică și morală care știe că, în anumite momente, a păstra deschis canalul dialogului este în sine un act de curaj etic, nu de slăbiciune. El este adevărul care menține punțile între subiecte aflate în conflict, oferind o bază minimă de încredere intersubiectivă, esențială pentru orice reconciliere viitoare. Dintr-o perspectivă filosofico-politică, această abordare se aliniază unei tradiții ilustre care pleacă de la pragmatismul lui William James sau John Dewey și ajunge la teoriile deliberative ale lui Jürgen Habermas. În aceste concepții, adevărul nu este doar o corespondență cu realitatea, ci și un *construct intersubiectiv*, verificabil prin dialog, negociere și consens temporar. Dar, spre deosebire de o formă de pur constructivism, adevărul funcțional cere ancorarea într-un *nucleu etic minimal*, fără de care dialogul devine manipulare, iar compromisul – pur oportunism. Într-o lume tensionată marcată de războaie, populism și colapsul încrederii publice, adevărul funcțional nu este un lux, ci o necesitate. Adevărul funcțional este forma de adevăr care permite, uneori, *supraviețuirea morală în condițiile compromisului politic*. Este un adevăr fragil, dar viu și, tocmai de aceea, profund uman.

În circumstanțele actuale denumite și „era post-adevărului”, suntem puși în situația căutării adevărului funcțional, un adevăr pragmatic, decent sub aspect moral, care nu urmărește impunerea unei versiuni finale a realității, ci menținerea unui spațiu de comunicare și reflecție protejat. Această alegere este ghidată de nevoia *rezilienței morale* și *conviețuirii interculturale* în interiorul societăților democratice și multiculturale. Într-o lume fragmentată, polarizată, alimentată cu anxietate identitară, singura soluție viabilă pe termen mediu și lung este *reconstrucția încrederii* între profiluri psihoculturale și stiluri de viață diferite. Iar această reconstrucție începe cu adevărurile funcționale și felul în care

vorbim unii cu alții sau, mai întâi, cu felul în care vorbim cu noi înșine. În acest context, cultivarea adevărului funcțional devine o „ancoră” care permite păstrarea coerenței relaționale, încrederii interpersonale și interculturale în orizontul coeziunii sociale și rezonabilității asumate. În epoca post-adevărului, atunci când dreptul forței sfidează forța dreptului, când faptele sunt eclipsate de narațiuni manipulatorii, naționaliste, xenofobe, rasiste, iar inteligența artificială începe să își dezvăluie potențialul enigmatic, adevărul funcțional apare ca un posibil criteriu de rezonabilitate și viabilitate socială în numele securității umane și al securizării interculturale.

Coda: Cât spectacol și cât adevăr mai rămân în urma trumpismului ?

Trumpismul este mai mult decât o ideologie politică. Trumpismul a fost și rămâne un fenomen politico-mediatic cu un puternic impact socio-cultural. Născut dintr-un amestec de frustrare socială, scepticism față de elite și talent mediatic, trumpismul a reușit să transforme discursul politic într-un spectacol permanent și spectacolul politic într-o politică-spectacol. Dar, odată ce aplauzele se vor stinge și cortina va cădea, anticipăm întrebările care ar urma: cât din acest fenomen a fost realitate și cât doar o iluzie bine regizată ? Ce consecințe pe termen lung s-ar putea întrevedea ? Desigur, dimensiunea spectaculară a trumpismului primează. Donald Trump a intuit perfect foamea de atenție a lumii moderne și a hrănit-o cu fraze șocante, mitinguri de campanie eternă și o prezență mediatică inepuizabilă. Politica s-a transformat într-un show, iar electoratul – într-un public captiv, deseori mai atras de dramă decât de soluții. De altfel, tocmai această teatralizare a realității a făcut ca adevărul, deja greu de distins în era post-adevăr, să fie tot mai relativ.

Cu toate acestea, sub masca spectacolului, există și un strat de adevăr. Trumpismul a dat glas unei părți tăcute, sau ignorate, a Americii: oameni afectați de globalizare, schimbările sociale rapide, pierderea reperelor culturale tradiționale. El nu a creat aceste tensiuni, ci le-a exploatat. În acest sens, trumpismul este mai degrabă un simptom decât o cauză, un efect al unui sistem care, în ochii multora, și-a pierdut legitimitatea. În urma trumpismului rămâne o moștenire paradoxală: pe de o parte, distrugerea unor standarde de comunicare politică și decredibilizarea adevărului obiectiv; pe de altă parte, scoaterea la lumină a unor probleme reale și adânc înrădăcinate în societate. Spectacolul a fost forma, dar adevărul – oricât de incomod – a fost conținutul. Conchizând, trumpismul nu poate fi redus nici la o farsă mediatică, nici la un simplu populism golit de sens. El este o combinație tulburătoare și derutantă între spectacol și adevăr, între manipulare și vocea autentică a nemulțumirii. Iar lecția pe care o lasă în urmă este că, într-o lume în care emoția încearcă să copleșască rațiunea, adevărul trebuie apărut cu discernământ atunci când vine împachetat în hainele politicii-spectacol.

Bibliografie

Cărți

TRUMP J. Donal with SCHWARTZ, Tony, *The Art of the Deal*, Random House Publishing Group, New York, 2009.

Resurse online

CARPINSCHI, Anton, „Transparență, Trans-aparență ... Dincolo de aparență”, în *Arhitectura*, nr. 4/2011.

CUȚITARU, Liviu-Codrin, „Politică suprarrealistă”, *Ziarul de Iași*, 6 februarie 2025.

IACOB, Vlad, „Cum a ajuns Donald Trump, de la un intrus în politică, cel mai puternic om al Planetei” <https://ziare.com/donald-trump/ascensiune-politica-cel-mai-puternic-om-al-planetei-1918306>.

„Donald Trump launches presidential campaign”, *Agence France-Presse*, June 16, 2015.

„Donald Trump, the Billionaire Who Returns”, *Euronews*, June 16, <https://www.euronews.com>.